

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Révész Gábor ügyvéd által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek - a Kálmán, Szilasi, Sárközy és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt alperes neve (**alperes címe**) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. július 11. napján meghozott 66.P.20.814/2011/11. számú ítélete ellen az alperes részéről 12. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja.

Az alperest a terhére megállapított elsőfokú perköltség térítése alól mentesíti, és a felperest kötelezi, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 305.600 (háromszázötezer-hatszáz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a keresetében a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján 1.918.952 forint kártérítés és ezen összeg után 2009. október 7. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamat, valamint a perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

A kereset ténybeli alapjául előadta, hogy az N. H. Kft. és az N. I. Zrt. adósok alperessel kötött hitelszerződéseken alapuló fizetési kötelezettsége biztosítása céljából óvadékot nyújtott az alperesnek. A 2007. augusztus 17-én kötött óvadéki szerződés alapján összesen 461.639.613 forint értékű értékpapírt transzferált az alperesnél nyitott értékpapírszámlájára. Az óvadékként való lekötés nem zárta ki az értékpapírok átruházását, ezért a 2009. április 30-án kötött szerződésekkel átruházott az N. H. Kft.-re 168.387.864 forint értékű, az N. I. Zrt.-re 293.251.749 forint értékű értékpapírt. Az átruházási szerződések következtében a társaságok az alperes által nyújtott kölcsönt meghaladó értékű értékpapírhoz jutottak hozzá, így közvetlen fedezetet biztosíthattak a kölcsön teljes összegére. Az értékpapír-átruházási szerződéseket 2009. május 5-én átadta az alperesnek, aki ennek

ellenére nem tett semmit az új tulajdonos javára történő átvezetés érdekében. A szükséges intézkedések megtételére történt felszólítást követően, 2009 augusztusában arra hivatkozott, hogy a döntésének meghozatala folyamatban van. Az óvadéki szerződésekben azonban nem volt kikötve az alperes átruházáshoz való hozzájárulása. Az átruházás kifejezetten az óvadék fenntartásával történt, azaz az értékpapírok biztosítéki jellege változatlanul fennállt. Az alperes végül 2009. október 7-én átvezette a tulajdonosváltozást. A hat hónapos késedelmes átvezetés következtében az értékpapírok utáni kamatok kamatadójával, valamint az állományi költségekkel 2009. május-szeptember hónapokban is a felperesi számlát terhelte meg. Az alperes ezen eljárása jogellenes volt, mert az értékpapíroknak 2009. május 1-től már nem volt tulajdonosa, tehát tőle a kamatadót és az állományi költséget jogszerűen nem lehetett volna levonni. A levonással az alperes 1.918.952 forint kárt okozott.

A felperes álláspontja szerint az óvadéki szerződés nem képezte akadályát az értékpapír-átruházási szerződések megkötésének. A rendelkezési joga kizárólag abban a körben volt korlátozott, hogy az értékpapírokat fedezetként rendelkezésre kellett tartania az alperes javára. A Ptk. 270. § (2) bekezdése nem alkalmazható, mert az értékpapírokat nem adta át az alperesnek, csupán engedte a saját nevében lévő értékpapírszámlán zárolni (lekötni). Az értékpapírok nem kerültek ki a hatalma alól, azokkal - a biztosítéki jelleg fenntartása mellett - szabadon rendelkezhetett. A Ptk. 270. § (3) bekezdése az óvadéki jogviszony jogosultjára, azaz az alperesre vonatkozó rendelkezést tartalmaz, így a jogszabály értelmében megállapodás nélkül is rendelkezhetett az óvadék tárgya felett. Szerződéses tilalom hiányában és a jogszabály felhatalmazása alapján jogszerűen kötötte meg az értékpapír-átruházási szerződéseket. Az alperes a pert megelőzően nem állította, hogy a Ptk. 270. § (2) bekezdése értelmében nem volt jogosult az értékpapírok átruházására. A 2010. augusztus 18-án kelt levele szerint kockázati döntésre volt szükség az ügyben, ezért húzódott el a tulajdonosváltozás átvezetése. A perben hivatkozott 2008. október 16-i K22N03790800 cjkv. számú hitelszerződésnek nem lehet relevanciája, mert az abban érintett társaságok a szerződéstől elálltak, így a szerződés a megkötésének időpontjára visszamenőlegesen felbontásra került. Egyébként sem tekinthető a társaságok szokásos üzletvitelén kívüli tevékenységnek, amikor az általuk kötött hitelszerződés teljesítése érdekében közvetlen biztosítékról gondoskodnak. A felperes álláspontja szerint a 2001. évi CXX. törvény (Tpt.) 161-167. §-ának hatályon kívül helyezését követően az értékpapírszámlán történő jóváírás nem létező jogintézmény, így az értékpapír tulajdonjoga az átruházási szerződés alapján száll át a jogszerzőre. A Tpt. 144. § (5) bekezdéséből következően a zárolt alszámlán történő elhelyezés nem akadálya az átruházásnak, hanem azt hivatott biztosítani, hogy az értékpapírt csak a jogosultat megillető kötelezettségekkel együtt lehessen átruházni. Az alperes által hivatkozott 284/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet semmilyen előírást nem tartalmaz a dematerializált értékpapírok átruházásával kapcsolatban.

Az alperes az érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a Ptk. 339. § (1)

bekezdésén alapuló kártérítési felelősség egyik feltétele sem valósult meg. Téves az a felperesi jogi álláspont, miszerint az óvadékként való lekötés nem zárta ki az értékpapírok átruházását. A Ptk. 270. § (1)-(3) bekezdéseinek rendelkezéseiből megállapítható, hogy az óvadéki szerződések létrejöttével és az azok tárgyát képező értékpapíroknak a szerződésben megadott értékpapírszámlán történő jóváírásával a felperest nem illette meg a tulajdonjog részjogosítványai közül a rendelkezési jog sem. A Ptk. 270. § (2) bekezdése értelmében a felperes nem volt jogosult az értékpapírok átruházására. A Ptk. 270. § (3) bekezdése lehetővé teszi az óvadéki szerződés alanyainak, hogy megállapodjanak a rendelkezési jog biztosításáról, az adott esetben viszont az óvadéki szerződések ilyen felhatalmazást nem adtak. A felperes jogszabályi tilalom ellenére, illetve szerződéses felhatalmazás hiányában kötötte meg az átruházási szerződéseket, ezért fel sem merülhet az általa hivatkozott kártérítési felelősség. A K22N03790800 cjkv. számú hitelszerződésben az N. I. Zrt., mint hitelfeltevő vállalta, hogy előzetes alperesi engedély nélkül a teljes futamidő alatt nem köt semmilyen szerződést a szokásos üzletvitelén kívül eső tárgyban. A perrel érintett értékpapírok megvásárlása nem tartozott a szokásos üzletvitel körébe, és az előzetes engedélyt sem szerezte meg, ezért az N. I. Zrt. nem volt jogosult az értékpapír-átruházási szerződés megkötésére. A Ptk. 338/B. § (8) bekezdésében foglaltak alapján az átruházási szerződések tárgyát képező értékpapírok tulajdonjogát az N. H. Kft. és az N. I. Zrt. 2009. október 7-én szerezte meg. A tulajdonos eddig az időpontig a felperes volt, így őt terhelte az értékpapírok után járó kamat kamatadója, és az állományi költség, ezért nem érte kár. Felróható alperesi magatartás és kár hiányában az okozati összefüggés kérdése fel sem merülhet. Az alperes hivatkozott a Tpt. 144. § (1) és (4) bekezdésében foglaltakra is. Kifejtette, hogy az értékpapírok zárolt alszámlára történő átvezetése egyet jelent azzal, hogy a felperes átadta az óvadéki szerződések tárgyát képező értékpapírokat. Az átadás tényét és az ahhoz fűződő jogkövetkezményeket támasztja alá a Tpt. 144. § (4) bekezdése, mely szerint az alszámláról az értékpapír csak akkor szabadítható fel, illetve terhelhető meg újra, ha a zárolásra okot adó körülmény megszűnt és erről az arra jogosult nyilatkozik. Ez esetben az értékpapír-számlavezető az értékpapírt haladéktalanul visszavezeti az értékpapírszámlára. A Ptk. 270. § (3) bekezdése kizárólag az óvadéki szerződés jogosultja számára teszi lehetővé, hogy az óvadék tárgyával rendelkezzen, ezért amennyiben az óvadéki szerződés biztosította volna a felperes számára az értékpapírok átruházását, e szerződéses rendelkezés, mint jogszabályba ütköző, semmis lett volna. Álláspontja szerint a Ptk. 338/B. § (8) bekezdésében említett külön jogszabály a 284/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet. Megjegyezte, hogy külön jogszabály hiányában sem lenne helytálló a felperesi érvelés, mert a Ptk. egyértelműen rendelkezik arról, hogy a dematerializált értékpapír átruházására mely időpontban kerül sor, nevezetesen a jogosult javára vezetett értékpapír-számlán történő jóváírás napján.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 1.918.952 forintot és ezen összeg után 2009. október 17. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot,

valamint perköltség címén 57.600 forint lerótt illetéket és 100.000 forint + áfa ügyvédi munkadíjat. Az ítélet indokolásában megállapította: az óvadéki szerződésben foglaltak szerint az óvadék tárgyát a felperes köteles volt a saját számlájának alszámlájára transzferálni, az alperes pedig jogosult volt azt zárolni. Az alperes folyamatos minősítése mellett a felperes köteles volt gondoskodni arról, hogy az óvadék összege ne csökkenjen. A szerződés nem tartalmazza, hogy az értékesítéshez az alperes hozzájárulása szükséges. Az elsőfokú bíróságnak az volt az álláspontja, hogy a banki hitelezési gyakorlat alapján a hitelek felvétele beletartozott a hitelfelvevők szokásos üzletvitelébe, így a hitelbiztosítékként lekötött és megtartott értékpapírok tulajdonjogának megszerzése sem eshet e körön kívül. Úgy értelmezte, hogy az alperes szerint biztosítékváltás történt, amivel azért nem értett egyet, mert a dematerializált értékpapírok óvadéki státusza megmaradt. Az alperes számára nem igényelhetett hosszabb időt annak megítélése, hogy a „korábbi kötelezettől” a hitelfelvevő által megvásárolt óvadék tárgya megfelelő biztosítékot jelent-e. A Ptk. 338/B. § (8) bekezdésében foglaltak nem jelenthetik azt, hogy az átvételre kötelezett tetszése szerinti időben vezetheti át a tulajdonost. Az alperesnek tisztában kellett lennie a személyi jövedelemadóról szóló jogszabállyal és a költségekkel, így azzal is, hogy jelentős többletköltséget okoz a felperesnek. Az elsőfokú bíróság a Tpt. 144. § (5) bekezdésében foglaltakat akként értelmezte, hogy a jogalkotó kellő gyorsaságot és együttműködést vár el a zárolt értékpapírok kezelésével kapcsolatban a számlavezetőtől. Az volt továbbá az álláspontja, hogy az alperes a Ptk. 270. §-ában foglaltakra tévesen hivatkozott, mert a szerződésben a felperes kötelezettként van feltüntetve, ebből következően az alperes a jogosult. Mindezekre tekintettel a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest.

Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a felperes keresetének elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Érvéle szerint a Tpt. 144. § (1) és (4) bekezdése értelmében az óvadéki szerződések létrejötte és az azok tárgyát képező értékpapírok zárolt alszámlára történő átvétele egyet jelentett az óvadék alperes részére történő átadásával. A felperest ezáltal a tulajdonában lévő, de az óvadéki szerződés tárgyát képező értékpapírok tekintetében nem illette meg rendelkezési jog a Ptk. 270. § (2) bekezdése szerint. Fenntartotta ezért azt az elsőfokú eljárás során kifejtett álláspontját, miszerint a felperes jogszabályi tilalom ellenére kötötte meg az átruházási szerződéseket. Álláspontja szerint tévesen minősítette az elsőfokú bíróság szokásos üzletvitelbe tartozónak a hitel felvételét. Rámutatott arra, hogy a Tpt. 144. § (5) bekezdése kizárólag arról az esetről rendelkezik, ha a számlatulajdonos a zárolás időtartama alatt az értékpapírt jogosult elidegeníteni, az adott esetben azonban a felperest ilyen jogosultság nem illette meg. Fenntartotta azt az álláspontját is, hogy az óvadéki szerződés alanyainak a használati/rendekezési jog körében biztosított megállapodása kizárólag az óvadéki szerződés jogosultja számára teszi lehetővé, hogy az óvadék tárgyát használja, azzal rendelkezzen. Amennyiben az óvadéki szerződés biztosította volna, hogy a felperes az értékpapírokat átruházza, ezen rendelkezés, mint jogszabályba ütköző, semmis lett volna. Nincs relevanciája a jogellenesség és felróhatóság szempontjából annak, hogy az N. H. Kft. és az N. I. Zrt. értékpapírszámláján mely

időpontban történt meg a jóváírás. A jóváírás napjának a felperes által állított kár bekövetkezése szempontjából van jelentősége, mert a Ptk. 338/B. § (8) bekezdéséből következően 2009. október 7-ig az értékpapírok tulajdonosa a felperes volt, így ezen időpontig őt terhelte a kamatadó és az állományi költség, tehát nem érte kár.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokai alapján, valamint az alperes kötelezését a másodfokú perköltség megfizetésére. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet helyesen állapította meg, hogy az óvadéki szerződés nem zárta ki az értékpapírok tulajdonjogának átruházását. Kiemelte: az értékpapírok nem kerültek ki a hatalma alól és nem szűnt meg a rendelkezési joga sem felettük, mert azok nem az alperes saját nevére szóló értékpapírszámláján kerültek elhelyezésre, tehát nem kerültek az alperesnek átadásra. Az alszámla is a felperesi értékpapírszámla része és vonatkozik rá a Tpt. 144. § (5) bekezdése. Amennyiben az értékpapírok kikerültek volna a birtokából, a költségek és jóváírások, illetve értékpapírmozgások is az alperes értékpapírszámláján történtek volna meg, és ott kerültek volna könyvelésre. A felperes a fellebbezési ellenkérelmében mindezek mellett megismételte a Ptk. 270. § (2) és (3) bekezdésében, a Ptk. 338/B. § (8) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatban az elsőfokú eljárás során már kifejtett jogi álláspontját. Fenntartotta, hogy az értékpapírszámlán történő jóváírás nem létező jogintézmény, így az átruházási szerződés alapján száll át a tulajdonjog a jogszerzőkre. Hivatkozott továbbá arra is, hogy az alperes a 2009. augusztusi nyilatkozatát nem támadta meg, így az álláspontját illetően az tekintendő irányadónak és utólag nem hozhat fel az ügyben eltérő indokokat.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt (Pp. 228. § (4) bekezdés).

Az alperes fellebbezése alapos.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészíti azzal, hogy az N. H. Kft. K22N04220700 cjkv. számú hitelszerződéséhez kapcsolódó, 168.000.000 forint árfolyamértékű, az 1. számú mellékletben felsorolt értékpapírokra, valamint az N. I. Zrt. K22N04210700 cjkv. számú hitelszerződéséhez kapcsolódó, 292.000.000 forint árfolyamértékű, az 1. számú mellékletben felsorolt értékpapírokra a felperes kötötte meg kötelezettként az alperessel az óvadéki szerződéseket. Az óvadék tárgyát képező értékpapírok átruházására kötött szerződések 8. pontjában a vevők kötelezőnek fogadták el magukra nézve az óvadéki szerződésben foglaltakat. Az alperes a felpereshez intézett 2009. október 7-én kelt tájékoztató levelében éppen az értékpapír-átruházási szerződések 8. pontjában foglalt nyilatkozatokra figyelemmel teljesítette az értékpapírok átvezetését.

A kiegészített tényállásra is tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével és jogi indokaival a következők miatt nem értett egyet.

Az óvadéki szerződésben a felperes többféle kötelezettség teljesítését vállalta. A vállalt kötelezettségek egyik eleme az volt, hogy az óvadéki szerződés 2. pontjában foglaltak szerint átadja az óvadék tárgyát képező értékpapírokat. Az átadás a Tpt. 144. § (1), (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az értékpapírok zárolt értékpapír-alszámlára való átvezetésével és a zárolás jogcímének megjelölésével valósult meg. Ez azonban nem jelentette az óvadéki szerződésen alapuló kötelezettségek összességének teljesítését, mivel a felperes a szerződés 4. pontjából következően azt is vállalta, hogy az értékpapírokat ezen a számlán tartja, hiszen az alperesnek a szerződés 5. pontja alapján megvolt a joga, hogy az értékpapírok értékesítése útján közvetlen módon kielégítse az óvadékkal biztosított követelését. Az alperes a közvetlen kielégítés jogát nem gyakorolhatta volna, ha az értékpapírok nem maradnak a zárolt alszámlán. Ebből következően a felek között a jogviszonynak folyamatosan fenn kellett állnia. A felperes a szerződésben erre kötelezettséget vállalt és vállalta azt is, hogy az alperes felszólítását követően az óvadék összegét a szerződéskötéskori értékig kiegészíti, illetve az értékpapírokat kicseréli. Ezen utóbbi kötelezettség ugyancsak tartós jogviszonyt eredményezett a felek között. Az alperes ezért megsértette az óvadéki szerződést, amikor megkötötte az értékpapír-átruházási szerződéseket. Az alperes, mint az értékpapírszámla vezetője nem volt köteles a felperes szerződést sértő utasítását teljesíteni.

Az értékpapír-átruházási szerződések 8. pontjában foglaltak szerint a vevők az alperessel szembeni felperesi kötelezettséget magukra vállalták, ezáltal olyan jogi helyzet jött létre, mint a tartozásátvállalás (Ptk. 332. §), amelynek hatályossá válásához a jogosult hozzájárulása szükséges. A jogosult szabadon dönthet arról, hogy hozzájárul-e a tartozásátvállaláshoz. A tartozásátvállalás változást eredményez a kötelezett személyében, ezért a hozzájárulás a szerződéskötési szabadság körébe tartozó alanyi jog. Amennyiben a jogosult nem járul hozzá a tartozásátvállaláshoz, vagy a döntését nem a kötelezett által elvárt időn belül hozza meg, a szerződéskötési szabadság elve kizárja a magatartás jogellenességét. A perrel érintett óvadéki szerződés esetében az óvadék összegének kiegészítésére, illetve az értékpapírok kicserélésére vonatkozó szerződéses kötelezettség miatt is jelentősége van a kötelezett személyének. Az alperes tehát nem volt köteles hozzájárulni ahhoz, hogy az eredeti kötelezett helyett más legyen az óvadéki szerződés kötelezettje, ezért az értékpapír-átruházási szerződések vonatkozásában tanúsított magatartása nem minősülhet jogellenesnek.

Téves ezért az a felperesi álláspont, miszerint jogellenesen járt el az alperes, amikor az értékpapírokat csak 2009. október 7-én vezette át az N. H. Kft. és az N. I. Zrt. értékpapírszámlájára. Az értékpapírok óvadékba adása az előbbieken kifejtettek szerint kizárta, hogy a tulajdonos rendelkezési joga változatlanul fennmaradjon. Az óvadéki szerződést a felperes szegte meg, amikor értékpapír-

átruházási szerződést kötött. Az alperes a transzfer utasítást a tartozásátvállaláshoz való hozzájárulásként teljesítette.

Megjegyzi az ítéltábla, hogy a dematerializált értékpapír tulajdonjogáról való rendelkezést a Tpt. 138. § (1) bekezdése akként szabályozza, hogy az értékpapír megszerzésére és átruházására kizárólag értékpapírszámlán történő terhelés, illetve jóváírás útján kerülhet sor. Az adott esetben az értékpapírok zárolt értékpapír-alszámlán voltak. A Tpt. 144. § (4) bekezdése szerint az alszámláról az értékpapír csak akkor szabadítható fel, illetve terhelhető meg újra, ha a zárolásra okot adó körülmény megszűnt, és erről az arra jogosult nyilatkozik. Ez esetben az értékpapírszámlavezető az értékpapírt haladéktalanul visszavezeti az értékpapírszámlára. Ebből következően a Tpt. 138. § (1) bekezdésében foglaltak csak az értékpapírok felszabadítása és visszavezetése után teljesülhetnek. A felperes az értékpapír-alszámlán történő terhelésre nem adhatott szabályszerű utasítást. A Tpt. 144. § (5) bekezdése már a megfogalmazásából következően sem lehetett az ügyben irányadó, hiszen csak arra az esetre vonatkozik, ha a számlatulajdonos a zárolás időtartama alatt az értékpapírt jogosult elidegeníteni. A jogszabályi rendelkezés értelmében a számlavezetőnek az új számlatulajdonos javára vezetett értékpapírszámlához kapcsolódó zárolt értékpapír-alszámlán való jóváírásról kell gondoskodnia.

Arról, hogy történt-e szerződésszegés és abból megilleti-e kártérítés a felperest, a szerződéses jogviszonyok alapján kellett állást foglalni, ezért az egyéb felvetéseknek a per eldöntése szempontjából nem volt relevanciájuk.

A kár felmerültével kapcsolatban az ítéltábla szintén csak megjegyzi, hogy a felperes kárként adótúlfizetést állított, ami azonban polgári jogi értelemben nem minősül kárnak, hiszen a túlfizetett összeg adó jellege nem változik és az Art. szabályai szerint rendezhető.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy jogellenes magatartás hiányában az alperest kártérítési felelősség nem terheli, és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta.

A felperes pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes jogi képviseletével felmerült perköltségét, melynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése alapján az első- és másodfokú eljárásban mindösszesen 190.500 forintban állapította meg. A pervesztes felperest kötelezte az alperes által lerótt 115.100 forint kereseti illeték megfizetésére is.

Budapest, 2012. január 10.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.

a tanács elnöke

Dr. Magosi Szilvia s.k.
előadó bíró

Világhyéné dr. Böcskei Terézia s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül: